

ความพอเพียงนิยมกับมายาคติของคนชั้นกลางในสังคมไทย

The Sufficiency and the Myth of Middle Class in Thai Society

ธนา มณีพฤกษ์^{1*}

Tana Maneepruk^{1*}

¹ อาจารย์ประจำ, ร.ป.ม., สาขารัฐประศาสนศาสตร์, คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

¹ Lecturer, Public Administration, Faculty of Political Science, Hatyai University.

*Corresponding author, E-mail: tana_m@hu.ac.th

บทคัดย่อ

วาทกรรมจากคนชั้นกลางในเมืองที่อธิบายการดำรงอยู่ของคนชนบทในรูปแบบของความสวยงามชีวิตที่พอเพียง คือ ชีวิตที่ดีพร้อมอยู่ตลอดเวลา ทำให้สังคมชนบทอยู่ในภาวะที่ผู้คนในเมืองต้องการที่จะแข่งขันวิถีชีวิตของคนชนบทในรูปแบบเมืองอุดมคติ (Utopia) ที่มีท้องฟ้าสีคราม ฟุ้งหยาบรังสีทอง ผู้คนรักใคร่สามัคคีกลมเกลียว เลี้ยงสัตว์ ปลูกพืชเพื่อการบริโภคภายในครัวเรือน หากแต่ความเป็นจริงสภาพสังคมชนบทอาจจะหาเป็นเช่นนั้นไม่ สังคมชนบทที่เต็มไปด้วยความเหลื่อมล้ำของการเข้าถึงทรัพยากร เช่น ทรัพยากรทางการศึกษา เครื่องอำนวยความสะดวกในชีวิตแบบวิถีของโลกสมัยใหม่ (Modern World) ด้วยวิธีคิดของผู้กำหนดนโยบายพัฒนาชนบทกับสร้างภาพของการใช้ชีวิตแบบพอเพียง ให้เป็นไปตามความต้องการที่จะสร้างโลกอุดมคติที่สวยงามของคนชั้นกลางในเมือง (Romanticize) จึงนำมาซึ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนชนบทเป็นไปอย่างไม่สมบูรณ์ ผลการศึกษาได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 มิติ คือ 1) มิติของการศึกษาในระบบเรื่องความพอเพียงนิยม 2) มิติของชนชั้นกลางกับบทบาทในการกำหนดนโยบายสาธารณะ 3) มิติพอเพียงนิยมกับวาทกรรม โง่ จน เจ็บ ของคนชนบท ซึ่งมิติของการวิเคราะห์ดังกล่าว ทำให้การศึกษาแนวคิดของคนชั้นกลางในการอธิบายการดำรงอยู่ของคนชนบทนั้นชัดเจนมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ความพอเพียงนิยม, มายาคติ, คนชั้นกลาง

Abstract

The urban middle class's discourse describes the existence of the rural's sufficient living with beauty. Living sufficiently is a good life, always ready in a state of serving the urban's attempt of utopianly freezing their lifestyle with blue skies, meadows with golden grass, people's loving each other, harmony, crops cultivation, and husbandry for domestic consumption. In fact, the situation in rural society is probably not as such: full of inequalities in access to the resources including that of education and modern-world-life facilities. To meet the urban middle class's beautified requirement of creating the ideal world (Romanticizing), the policymakers' thinking of rural development combined with the image creation of self-sufficient life is an account of causing the mission of rural life quality development incomplete. The study's data analysis is divided into three dimensions: 1) sufficientism, 2) the middle class's role of policymaking, and 3) the relationship between sufficientism with the rural discourses of stupidity, poverty, and pain. All the mentioned discourses have helped the study regarding the middle class's conceptual explanation of the rural's existence become more visible.

Keyword: Sufficientism, the Myth, Middle Class

บทนำ

มุมมองแนวคิดความพอเพียงในสังคมไทยนั้น มักจะเป็นอุดมการณ์การใช้ชีวิตของคนชั้นกลางที่เฝ้าใฝ่หาชีวิตที่กลับคืนสู่อ้อมกอดของธรรมชาติ กลับไปใช้ชีวิตแบบดั้งเดิม การออกไปใช้ชีวิตในป่าเขาปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ฟังเสียงธรรมชาติในยามพักผ่อน เมื่อเสร็จสิ้นจากงานสวนไร่นาหลังจากกลับมาอยู่ที่พักอาศัย นอนดูดาวบนฟ้า ดังเพลงของพงษ์สิทธิ์ คัมภีร์ ที่บอกว่า “ถึงไม่มีทีวี ตู้เย็น ก็ไม่เห็นเป็นไร” ในแบบที่หาไม่ได้ในสังคมเมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพมหานคร พัทยา หรือแม้แต่ นิวยอร์กและปารีส เป็นต้น

ความเป็นเมืองทำให้ผู้คนต้องเริ่มหาอาหารกินโดยวิธีการซื้อหา เป็นการดำรงชีวิตอยู่ของความ เป็นเมืองไม่ว่ายุคสมัยไหน เมื่อผู้คนเดินทางเข้ามาอยู่ในเมืองมากขึ้น เมืองก็เต็มไปด้วยความสกปรก เป็นแหล่งรวมตัวของเชื้อโรค และสิ่งมีชีวิตที่ผู้คนไม่ต้องการ เช่น แบคทีเรียที่ไม่รู้จัก หรือเชื้อไวรัสที่มนุษย์ไม่สามารถรับมือได้ และทางออกที่พอจะคิดได้ หากปัญหาในชีวิตเรื่องการใช้ชีวิตในเมืองไม่ถูกได้รับการแก้ไข ก็คือ หนีไปอยู่ชนบท ดังปรากฏขึ้นในวรรณกรรม ภาพยนตร์ ดนตรีร่วมสมัยที่พูดถึงการกลับไปใช้ชีวิตในสังคมชนบทที่เต็มไปด้วยอากาศบริสุทธิ์ การเดินในท้องไร่ท้องนาอันเขียวขจี คำลพพิษต่ำสุด ปลอดภัยจากเชื้อโรคที่ไม่ปรารถนา ดังเพลงภูมิแพ้กกรุงเทพ ของคุณป้าง นครินทร์ กิ่งศักดิ์ (2013) คำว่า Romantic นั้น ถ้าแปลตามคำศัพท์จะแปลได้ว่า เพื่อฝัน อุดมคติ เต็มไปด้วยจินตนาการ คนโรแมนติก ก็คือ คนที่เต็มไปด้วยจินตนาการ ช่างเพื่อฝัน Dreamer ส่วนคำว่า Romanticize สามารถแปลได้ว่า การทำให้เกิดความ

เข้าใจ (Tonkit, 2019) โดยมุมมองที่มีต่อเรื่องดังกล่าวแบบโรแมนติกนิยาม (Romanticize) ของคนชั้นกลางนั้น หากไม่นับความโรแมนติกในมุมมองของวรรณกรรมคริสต์ศตวรรษที่ 19 ที่พยายามอธิบายว่าความโรแมนติกจะต้องมีจุดจบคือ ความตาย หากมีความสมหวังในความรักจะทำให้ความโรแมนติกไม่ซึ่งความโรแมนติกแบบนี้ ทำให้คนชั้นกลางสมัยใหม่ทำใจยอมรับไม่ได้ กับการที่จุดจบของ ความรักคือการสูญเสีย (ธเนศ, 2013) ซึ่งสำนึกในปัจจุบันความโรแมนติกนั้นมีความเปลี่ยนแปลงไป การที่คนชั้นกลางต้องการจะเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของตนเองจากการทำงานในเมืองใหญ่ ใช้ชีวิตที่เป็นอยู่อย่างรีบเร่งในทุก ๆ วัน เกิดความเบื่อหน่ายในชีวิตที่พลุกพล่านวุ่นวาย ผจญกับความหกดไฟในตัวเอง และกับชีวิตที่ต้องอยู่กับความเป็ดเสียดแอดของการใช้ชีวิตในเมืองใหญ่ เกิดความรู้สึกที่ว่าร่างกายของเรานั้นเริ่มใช้ไม่คุ้มค่างกับเวลาที่เสียไปและกับพลังงานที่ถูกใช้ไป เพื่อแลกกับรายได้หรือค่าจ้างอันน้อยนิด หรือการที่มีมุมมองต่อชีวิตในโลกชนบทที่ห่างไกลเมื่อตนเองนั้น ได้เดินทางเข้าไปยังสถานที่บางแห่ง และพบว่ามันเงียบสงบในช่วงระยะเวลาแค่เพียงสั้น ๆ โดยที่ยังไม่เคยใช้ชีวิตอยู่ข้ามฤดูกาล หรืออาจจะแม้แต่ข้ามสัปดาห์ด้วยซ้ำ

สังคมไทยในปัจจุบันมีตัวแบบที่สามารถจะคิดถึงการใช้ชีวิตในรูปแบบดังที่กล่าวมาในช่วงต้น คือการใช้ชีวิตแบบพอเพียง หรือหลักการเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีจุดเริ่มต้นมาจากหลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจต้มยำกุ้ง ปี พ.ศ. 2540 สุรสม กฤษณะจุฑะ (2550) นำเสนอบททดลอง มอง “พอเพียงนิยมแล้วย้อนดูวัฒนธรรมกรรมภูมิไทย” ว่าเป็นเพราะวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ทำให้เราพบว่าไม่สามารถยืนอยู่อย่างโดดเด่นเป็นสง่าภายใต้ความเป็นเสรีนิยมประชาธิปไตยได้อีกต่อไป เพราะมันไม่สามารถให้ความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินได้ เราจึงกลับไปถวิลหาอดีตและกลับไปสู่ความเป็นอนุรักษ์นิยมที่มีมูลนายไว้คอยปกป้องคุ้มครองมากขึ้น

หากจะเริ่มต้นกล่าวถึงหลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่เป็นปรัชญาที่ชี้แนวทางการดำรงชีวิตที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 มีพระราชดำรัสแก่ชาวไทยนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 เป็นต้นมา และถูกพูดถึงอย่างชัดเจนในวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทย ให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนในกระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วยคุณสมบัติ ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ และการมีภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตตั่งพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ได้พระราชทานเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัยสวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 ไว้ว่า “...คำว่าพอเพียงมีความหมายอีกอย่างหนึ่ง มีความหมายกว้างออกไปอีก ไม่ได้หมายความว่าถึงการ มีพอ สำหรับใช้เองเท่านั้น แต่มีความหมายว่าพอมีพอกิน พอมีพอกินนี้ก็แปลว่า เศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง...” หรือจะเป็น “...พอเพียงนี้ก็

หมายความว่าไม่มีกินมีอยู่ ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่หรูหราก็ได้ แต่ว่าพอแม้บางอย่างอาจจะดูฟุ่มเฟือย แต่ถ้าทำให้มีความสุข ถ้าทำได้ก็สมควรที่จะทำ สมควรที่จะปฏิบัติ...” อีกทั้ง “...Self – Sufficiency นั้นหมายความว่าผลิตอะไรมีพอที่จะใช้ ไม่ต้องไปขอซื้อคนอื่น อยู่ได้ด้วยตัวเอง” และ “...คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มี ความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศ มีความคิดอันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ มีความคิดว่าทำอะไร ต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภมาก คนเราก็คือเป็นสุข ...” (สำนักงาน กปร., 2540) ธเนศ วงศ์ยานนาวา (2018) ได้ให้สัมภาษณ์กับนิตยสารออนไลน์ฉบับหนึ่ง ชื่อ Read Vol. ในอีกแง่มุมหนึ่งว่า เมื่อผู้คนในเมืองหนีภัยความวุ่นวายจากตัวเมืองใหญ่ลงไปอยู่ในชนบท แล้ว ความเป็นชนชั้นกลางที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีระดับหนึ่ง เพียงพอที่จะทำการเกษตรได้ แต่หาก ต้องการสร้างรายได้จากการเกษตรอย่างจริงจัง ก็ต้องทำการเพาะปลูกขนาดกลางและขนาดใหญ่ขึ้นไปถึง ขั้นที่เรียกว่าเป็น อุตสาหกรรมเกษตร เพื่อสามารถมีรายได้เลี้ยงชีพเพียงพอกับบริบทที่ติดตัวมาตั้งแต่ใช้ ชีวิตอยู่ในเมือง ซึ่งโดยธรรมชาติแล้วเมืองมีความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาชนบทอยู่แล้ว เพราะเมืองผลิตอะไร ไม่ได้ นอกจากว่า คุณสามารถจะปลูกผัก หรือทำแปลงเกษตรแนวตั้งจากคอนโดมิเนียม อพาร์ทเมนท์ หรือที่พักอาศัยแคบ ๆ ที่ใช้ชีวิตอยู่ การสนับสนุนแนวคิดดังกล่าว จะเห็นได้จากตัวอย่างภาพยนตร์เรื่อง ความจำสั้น แต่รักฉันยาว ของผู้กำกับ ยงยุทธ ทองกองทุน (2009) เรื่องราวของเกษตรกรชนชั้นกลางสูงอายุ ชาวชุมพร ที่ต้องบรรทุกผลผลิตทางการเกษตรโดยรถกระบะสี่ประตู มาขายยังกรุงเทพมหานครในทุกสุด สัปดาห์ และเข้ามาศึกษาต่อเพิ่มเติมความรู้ในมหาวิทยาลัย พบรักกับสาวมา้ยในกรุงเทพมหานครซึ่งใน ภายหลังป่วยเป็นโรคอัลไซเมอร์ เรื่องราวความโรแมนติกของชนชั้นกลาง มักจะถูกผลิตซ้ำผ่านสื่อใน รูปแบบที่ไม่หลากหลายนัก หนึ่งในความไม่หลากหลายที่เราสามารถจะเห็นได้คือ คนชนบทพบรักกับคน ชั้นกลางในกรุงเทพมหานครและตอนจบอาจจะ Happy Ending หรือไม่ ไม่ใช่ประเด็นสำคัญเสมอไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเรื่องแนวคิดและอุดมคติของคนชั้นกลางต่อวาทกรรมความพอเพียงในสังคมชนบท

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ศิริพร ปริญาเมธีกุล (2556) ทำการศึกษาเรื่อง วาทกรรมเศรษฐกิจพอเพียงในสื่อมวลชนไทย ศึกษาทฤษฎีทางภาษาที่นำเสนอวาทกรรมเศรษฐกิจพอเพียงของสื่อมวลชนและวิเคราะห์อุดมการณ์ที่ แฝงอยู่ในวาทกรรมเศรษฐกิจพอเพียงในสื่อมวลชน จากการศึกษาทฤษฎีทางศัพท์และกลวิธีทางวจน ปฏิบัติศาสตร์และวาทกรรม สอนการวิเคราะห์อุดมการณ์ที่แฝงอยู่ในวาทกรรมเศรษฐกิจพอเพียงใน สื่อมวลชนพบว่าสื่อมวลชนนำเสนอวาทกรรมเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นแนวทางในการปรับไขในการ ดำเนินชีวิตของประชาชน ไม่ว่าจะป็นด้านเศรษฐกิจ ครอบครัว การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม

แนวคิดเกี่ยวกับวาทกรรม

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร(2560) กล่าวถึงความหมายของวาทกรรมว่า เป็นระบบและกระบวนการ ในการสร้าง การผลิต (Constitute) อัตลักษณ์ (Identity) และให้ความหมาย (Signification) ให้กับสิ่งต่าง ที่อยู่รอบ ๆ ตัวเรา ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความจริง อำนาจ หรือตัวตนของเราเอง นอกจากนี้ วาทกรรมยัง ทำหน้าที่ที่ตรงสิ่งที่สร้างขึ้นให้ดำรงอยู่และเป็นที่ยอมรับในวงกว้างของสังคม (Valorize) ขณะเดียวกันก็ทำ หน้าที่ เก็บกด/ปิดกั้นมิให้มีความหมายและเอกลักษณ์ของบางอย่างเกิดขึ้น (Subjugate) หรือไม่ก็ทำให้ เอกลักษณ์และความหมายบางอย่างที่ดำรงอยู่แล้วในสังคมให้เลื่อนหายไปได้พร้อม ๆ กันด้วย (Displace) วาทกรรมจึงไม่ใช่เรื่องของภาษาและคำพูดเท่านั้น แต่รวมถึงจารีตปฏิบัติ ความเชื่อความคิดและคุณค่า หรือสถาบันต่าง ๆ ในสังคมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ ด้วย ซึ่งก็คือ ภาวะปฏิบัติการณ์จริงของวาทกรรม (Discursive Practices)

ฟูโกต์ (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2560) กล่าวว่าวาทกรรม คือ ชุดของส่วนเสี้ยวที่ไม่มีความ ต่อเนื่องสัมพันธ์กัน แต่ต้องมาอยู่ร่วมกัน และอยู่ร่วมกันในฐานะที่เป็นชุดของวาทกรรมที่มีความแตกต่าง และมีความหลากหลายมิใช่ในฐานะที่เป็นเอกภาพหรือมีความมั่นคง และต่างก็มียุทธศาสตร์เฉพาะตัวที่ไม่ เหมือนกันในการมาอยู่ร่วมกัน

และงานชิ้นสำคัญของ พนารัช ปรีดากรณ์ (2552) ทำการศึกษาเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง : การ เปิดพื้นที่โดยการวิเคราะห์วาทกรรม ได้ศึกษาในประเด็นเรื่อง การวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Analysis) เพื่อเปิดเผยถึง ความแยบยลของกระบวนการพัฒนาที่กดทับ/ปิดกั้นแนวทางการพัฒนาแบบ อื่น ๆ โดยทำให้แนวทางเหล่านั้นกลายเป็น “ความเป็นอื่นของการพัฒนา” (Other Development) และทำให้ความพยายามสร้างแนวทางการพัฒนาที่เป็นทางเลือก (Development Alternative) แบบใหม่ ๆ ในสังคมไม่สามารถหลุดพ้นไปจากกรอบของการพัฒนาแบบเดิม ๆ ได้ นอกจากนั้น ยังต้องการนำเสนอ แนวทางที่ใช้เป็นกรอบของการ เข้าช่วงชิงวาทกรรม (Counter-Discourse) ของวาทกรรมว่าด้วยปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ที่จะเข้าไปปะทะกับชุดของวาทกรรมภายใต้อุดมการณ์ทุนนิยมที่ดำรงอยู่อย่างเข้มแข็ง และเพื่อให้เข้าถึงวิธีการต่อสู้ช่วงชิงการนำทางสังคมให้กับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้กระแสนุ นนิยม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาโดยวิธีการวิจัยเชิงเอกสารเป็นเครื่องมือสำคัญ (Documentary Research) โดยผู้ศึกษาคัดเลือกเอกสารระดับทุติยภูมิ คือ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบด้วย บทความวิจัย และวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ เอกสาร เผยแพร่ของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้อง เช่นพระราชบัญญัติ ราชกิจจานุเบกษา แผนยุทธศาสตร์ระดับชาติ เป็นต้น รวมถึงกิจกรรมการสัมมนา เสวนาสาธารณะ การบรรยายพิเศษ ในหัวข้อที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีกิจกรรมที่ผู้ศึกษามีโอกาสได้เข้าร่วมด้วยตนเอง หรือการติดตามผ่านสื่อในทุก ๆ

ช่องทางที่ผู้จัดกิจกรรม ได้จัดทำขึ้น เช่น งานสัมมนาที่บันทึกไว้ในรูปแบบคลิปวิดีโอในโลกออนไลน์ผ่านทางเว็บไซต์www.youtube.com หรือสำนักข่าวออนไลน์หลาย ๆ สำนัก ที่ได้ทำการนำเสนอเนื้อหาของงาน (Content) ในรูปแบบของการสัมภาษณ์ หรือการเขียนบทความวิพากษ์โดยนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญในประเด็นในเรื่อง ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อตีพิมพ์ลงในสื่อออนไลน์ (Wellington, 2000) โดยขอบเขตเนื้อหาของข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์เชิงเอกสารครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) แนวคิดของชนชั้นกลางต่อการดำรงอยู่ของคนชนบท 2) แนวคิดเรื่องความพอเพียงนิยม 3) แนวคิดในเรื่องการกำหนดนโยบายสาธารณะโดยใช้วิถีคิดของชนชั้นกลาง

ผลการวิจัย

มิติของการศึกษาในระบบ เรื่องความพอเพียงนิยม

การศึกษาวิชาศึกษาทั่วไปในมหาวิทยาลัย หรือที่บางมหาวิทยาลัยเรียกว่า General Education หรือ GE นั้น โดยตัวโครงสร้างวิชาถูกพัฒนาขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 19 อันเนื่องมาจากการขยายตัวภาคแรงงาน มหาวิทยาลัยจึงจำเป็นต้องขยายตัวเพื่อรองรับความต้องการเพิ่มผลผลิตของทักษะแรงงาน และความต้องการจ้างแรงงานที่มีทักษะที่เพิ่มมากขึ้นอย่างก้าวกระโดด (เก่งกิจ, 2019) จากอิทธิพลของการปฏิวัติอุตสาหกรรม และรัฐประชาชาติที่กำลังเริ่มพัฒนาตนเองและก่อตัวของโครงสร้างทางการศึกษาในโลกสมัยใหม่ จึงนำมาสู่การยกระดับการศึกษาเป็นการอ่านออกเขียนได้ของคนกลุ่มใหญ่ในชุมชน (Mass Literacy) ให้เกิดขึ้น เพราะรัฐประชาชาติต้องการทำให้คนในรัฐอ่านออกเขียน อันจะนำมาซึ่งการทำสัญญาทางกฎหมายที่ง่ายและชัดเจน ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบ

และเมื่อการศึกษาขยายตัวมากขึ้นจึงสร้างโอกาสให้ลูกชาวบ้านในชนบทได้มีโอกาสเข้าสู่ระบบ และเมื่อมีจำนวนผู้เรียนมากขึ้น สิ่งที่ต้องเปลี่ยนแปลงไป คือ จากเดิมในยุคสมัยที่ผู้เรียนมีจำนวนไม่มากนัก ลักษณะการเรียนการสอนจะเป็นแบบการมีส่วนร่วม และทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนกันได้ง่ายขึ้น (Tutorial) กลายมาเป็นการเรียนการสอนแบบบรรยาย (Lecture) โดยที่ผู้เรียนมีหน้าที่ฟัง และจดลงไป ในอุปกรณ์ของนักศึกษา การแลกเปลี่ยนอาจจะมีบ้าง แต่ไม่มากเท่ากับระบบการเรียนที่ใช้คนน้อยกว่า ซึ่งปัญหาของการศึกษาในปัจจุบัน คือ การแลกเปลี่ยนและปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนเกิดขึ้นได้น้อย แม้ว่ามหาวิทยาลัยหลาย ๆ แห่ง รวมถึงนโยบายทางการศึกษาของรัฐบาล ที่ต้องการให้เกิดการแลกเปลี่ยนให้มากขึ้น

วิชาที่มีแนวคิดว่าการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาชนบท การพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ไม่ว่าจะอยู่ในนามของการที่ถูกเรียกอะไร ก็นำมาสู่การถูกบรรจุเป็นวิชาเรียน ซึ่งถูกระบุให้ต้องเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา นักเรียนหรือนักศึกษาที่เข้ามาสู่ระบบการศึกษาไทย จึงต้องถูกสอนสั่ง แนะนำ และอาจจะไปถึงขั้นครอบงำวิถีคิดหรือแนวคิดดังกล่าวผ่านหลักสูตรการเรียนที่ต้องเป็นรายวิชาบังคับพื้นฐาน ตัวอย่างเช่น รายวิชาศึกษาทั่วไป (General Education, GE) ในมหาวิทยาลัยทั้งภาครัฐและเอกชนทั่วประเทศ จะมีรายวิชาที่ว่าด้วยรูปแบบของแนวคิดของความพอเพียง เช่น

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ เคยมีวิชาที่ชื่อว่า เศรษฐกิจพอเพียง และในการปรับปรุงหลักสูตรใหม่ เปลี่ยนมาใช้ชื่อว่า “วิชาการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน” ซึ่งพยายามจะอธิบายในแง่ของลักษณะ รายวิชาว่า เป็นสหวิทยาการ (Interdisciplinary Study)

โดยคำว่า สาขาวิชา ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Discipline แปลตามตัวว่าความมีวินัย ซึ่งหมายถึง การสร้างวินัยทางความคิด เป็นการควบคุมวิธีให้คิดและปฏิบัติไปโดยไม่ต้องตั้งคำถาม (และผู้เรียนก็ ยอมรับในกติกาอันนี้ อันด้วยเนื่องจาก ต้องการจะสำเร็จการศึกษานำมาซึ่งการไต่เต้าทางสังคม เพราะ สถาบันการศึกษาเป็นหนทางเดียวที่ชนชั้นไร้ทุนทุกรูปแบบจะสามารถไต่เต้าตัวเองได้) แล้วนำระบุงใน หลักสูตรเพื่อใช้สอนนักศึกษาที่ต้องการจะยกระดับชนชั้นตัวเอง โดยการเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย ทั้ง ๆ ที่ ที่มาของชนชั้น แตกต่างกัน แต่มหาวิทยาลัยก็สามารถหล่อหลอมให้นักศึกษากลายเป็นคนชั้นกลางได้ ไม่ว่าจะ เป็นเรื่องวิธีคิด การใช้ชีวิตและอะไรอื่น ๆ การหล่อหลอมดังกล่าว ทำให้เกิดการรวมตัวกันอย่าง แนบเนียน ไม่ว่าจะมาจากครอบครัวชนชั้นกลางหรือครอบครัวเกษตรกรชาวนา เพื่อก่อร่างสร้างอุดมคติ แบบคนชั้นกลาง ต่อการอธิบายการดำรงอยู่ของสังคมชนบท กับการเรียนรู้ว่าชีวิตในชนบทเป็นอย่างไร ทั้ง ที่ความเป็นจริงแล้ว สิ่งเหล่านี้เป็นเพียงการศึกษาของคนจากชนชั้นหนึ่งเท่านั้น เพราะในชนชั้นเกษตรกร ชาวนาแท้จริงผู้คนเหล่านั้นไม่มีเวลาจะมานั่งสนใจหรือเป็นห่วงว่าโลกจะร้อนเพิ่มขึ้นกี่องศา หรือน้ำแข็งใน ขั้วโลกเหนือละลายไปแล้วทั้งหมดก็เปอร์เซ็นต์ หรือ ปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ถูกปล่อยออกมา (Carbon Emission) ในประเทศมหาอำนาจโลกถูกควบคุมไปถึงขั้นไหน ตามบทเรียนที่ถูกออกแบบมาจากชนชั้น กลางอุดมคติของคนชั้นกลางไม่ได้คาดคิดหรือคิดไม่ถึงว่า ชาวนาอาจจะสนใจแค่ว่าเรื่อง จะผันน้ำจากที่ ไหนมาใช้ในการทำนา หรือว่าจะกำจัดหนูในนาข้าวได้อย่างไรเพราะสร้างปัญหาและความเดือดร้อนในแง่ ผลผลิตทางการเกษตรเป็นอย่างมาก หรือจะหาเงินที่ไหนซื้อปุ๋ยมาใส่ในนาข้าวเพียงแค่นั้นเอง

มิติของชนชั้นกลางกับบทบาทในการกำหนดนโยบายสาธารณะ

การกำหนดนโยบายสาธารณะ ต้องยืนอยู่บนพื้นฐานของการทำให้สังคมได้รับประโยชน์จาก นโยบายอย่างทั่วถึงที่สุด ไม่ว่าจะ เป็นคนกลุ่มไหน ซึ่งในความเป็นจริงเป็นเรื่องที่ยาก เพราะความต้องการ ของแต่ละคนในสังคมมีความแตกต่างกัน และไม่ว่าจะใช้ทฤษฎีของนักวิชาการท่านใด ตั้งแต่ Ira Sharkansky (1970) Thomas R. Dye (1984) David Easton (1953) Mark Considine (2005) จนถึง อาทิตย์ อุไรรัตน์ (2548) อมร รักษาสัตย์ (2548) บุญทัน ดอกไธสง (2553) ต่างล้วนแล้วแต่ กำหนดให้ ต้องศึกษาแนวทางการค้นหาปัญหา เพื่อกำหนดโครงการ แผนงาน กิจกรรม และการเลือกตัดสินใจของ รัฐบาล เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างถูกต้อง และบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ กำหนดไว้อย่างสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เป็นการแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของ ประชาชน ซึ่งการกำหนดนโยบายในปัจจุบันนี้ล้วนแต่ เป็นการตอบสนองความต้องการ หรือพัฒนา คุณภาพชีวิตของคนชั้นกลางเป็นหลัก

แม้แต่นโยบายของประเทศพัฒนาแล้ว เช่น นายกรัฐมนตรีหญิงของประเทศฟินแลนด์ที่เพิ่งเข้ารับตำแหน่ง ประกาศจะลดวันทำงานเป็น 4 วันต่อสัปดาห์ และ 6 ชั่วโมงต่อวัน โดยให้สัมภาษณ์ว่า “ข้าพเจ้าเชื่อว่าประชาชนสมควรจะใช้เวลามากขึ้นกับครอบครัว, คนรัก, งานอดิเรก และด้านอื่น ๆ ของชีวิต เช่น วัฒนธรรม นี่คือการก้าวต่อไปในชีวิตการงานของเรา” (นิธิ, 2563)ซึ่งนโยบายการลดเวลาการทำงานกลุ่มเป้าหมายของผู้ที่จะได้รับประโยชน์จากนโยบายนี้ คือ ผู้คนที่ทำงานในองค์กรทั้งภาครัฐ และเอกชน พุดให้ง่ายกว่านั้น คือ ผู้ที่รับเงินเดือนจากการเข้า – ออกงานเป็นเวลา ล้วนแล้วแต่เป็นคนชั้นกลางในเมืองทั้งสิ้น ถ้ามองให้ลึกลงไป การกำหนดนโยบายลดชั่วโมงการทำงาน จะตอบสนองความพึงพอใจให้คนชั้นกลางเป็นกลุ่มหลักเท่านั้น ซึ่งผลประโยชน์ในเชิงนโยบายต่อการกำหนดนโยบายในลักษณะนี้จะตกอยู่กับกลุ่มชนชั้นนำ (Elite) ที่ต้องการคะแนนเสียงจากประชาชนในเมืองเพิ่มมากขึ้น ในส่วนคนชนบท เกษตรกร ชวนา ซึ่งเป็นคนฐานรากของสังคม ไม่ได้ประโยชน์อะไรจากนโยบายดังกล่าวแม้แต่น้อย

ในช่วงเกิดวิกฤตโรคระบาด Covid-19 รัฐบาลต้องการเยียวยาประชาชนจากนโยบายของรัฐที่ให้ทุกคนหยุดงาน เก็บตัวอยู่แต่ในบ้าน และการกระตุ้นเศรษฐกิจจำเป็นต้องดำเนินต่อไป จึงเกิดนโยบายเช่น “คนละครึ่ง” เพื่อกระตุ้นการจับจ่ายใช้สอยให้เกิดขึ้นภายในประเทศ นโยบายคนละครึ่งที่ต้องใช้งานผ่าน Application เป่าตั้ง ซึ่งการใช้งาน Application จำเป็นต้องใช้ผ่านโทรศัพท์มือถือรูปแบบสมาร์ตโฟนเท่านั้น ทำให้เกิดต้นทุนเพิ่มขึ้นในการเข้าถึงนโยบายของรัฐ คนชั้นกลางไม่มีปัญหาสำหรับเรื่องนี้ ปัญหาอยู่ที่คนชั้นกรรมาชีพ ซึ่งเป็นคนที่เดือดร้อนกับการใช้ชีวิตในช่วงของการเกิดโรคระบาดมาก เนื่องจากไม่สามารถประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้จากนโยบายปิดเมือง แต่ไม่มีความสามารถที่จะเข้าถึง หรือรับจากเยียวยาจากนโยบายของรัฐได้ เพียงแค่ไม่มีต้นทุนในการเข้าถึงเทคโนโลยี การให้สัมภาษณ์จากรัฐมนตรีกระทรวงการคลังว่า “...ส่วนคนที่ไม่มีโทรศัพท์สมาร์ตโฟน เชื่อว่าจะเป็นคนส่วนน้อย เพราะบางส่วนก็ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐอยู่แล้ว แต่หากใครไม่มีก็ต้องขอรบกวน เพราะตอนนี้ราคาไม่แพงแล้ว” (ประชาชาติธุรกิจ, 2564) เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการกำหนดนโยบายที่คำนึงถึงผลประโยชน์ของคนชั้นกลางในสังคมเมือง จนเมื่อมีการโจมตีจากสังคม จึงมีวิธีการแบบอื่นในการอำนวยความสะดวกของกลุ่มที่เข้าไม่ถึงเทคโนโลยี

มิติพอเพียงนิยมกับวาทกรรม โง่ จน เจ็บ ของคนชนบท

จากหนังสือเรียกประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเตรียมความพร้อมต้อนรับ นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่จะเดินทางมาประชุม ครม.สัญจรนั้น ลงนามโดยนายสุชัย บุตรสาระ รองผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น ปฏิบัติราชการแทนผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น ออกเมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2561 โดยเนื้อหาในหนังสือระบุตอนหนึ่งว่า “ทำอย่างไรให้ประชาชนหายโง่” เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากมายถึงทัศนคติของทางราชการ (ทีมข่าวการเมือง, 2561) และวาทกรรม “ทำอย่างไรให้ประชาชนหายโง่” สะท้อนชัดเจนถึงความคิดของรัฐราชการไทยและผู้มีอำนาจที่เห็นประชาชนคนไทยส่วนใหญ่ยัง “โง่ จน เจ็บ” ซึ่งเป็นวาทกรรมที่ใช้ผลิตซ้ำจากทางการเมือง ว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีความพร้อมกับการบอบประชารีไปเลย วาทกรรมที่ดูถูกประชาชนมาตลอดแม้แต่ก่อน

รัฐประหารและหลังรัฐประหาร 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ดังเช่น ก่อนรัฐประหารซึ่งกลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) ชุมนุมขับไล่รัฐบาลยิ่งลักษณ์และขัดขวางไม่ให้มีการเลือกตั้ง รวมทั้งเรียกร้องให้ทำรัฐประหารเพื่อปฏิรูปประเทศ ดร.เสรี วงษ์มณฑา (อ้างถึงใน ทีมข่าวการเมือง, 2561) หนึ่งในแกนนำกล่าวตอนหนึ่งในการชุมนุมว่า “มีคน 15 ล้านคนที่ไม่มีคุณภาพ กับคน 300,000 คนที่มีคุณภาพ เราเลือก 300,000 คนที่มีคุณภาพไม่ดีกว่าหรือ”

จิตภัสร์ กฤดากร (ภิรมย์ภักดี) (2013) หนึ่งในแกนนำ กปปส. ให้ความคิดเห็นผ่านสื่อต่างประเทศช่วงการชุมนุมว่า “คนไทยขาดความเข้าใจประชาธิปไตยที่แท้จริง โดยเฉพาะในชนบท” ซึ่งในท้ายที่สุดการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองดังกล่าว ทำให้ น.ส.จิตภัสร์ กฤดากร (ภิรมย์ภักดี) ได้กลายมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ รองเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ และรองประธานคณะกรรมการการตำรวจ สภาผู้แทนราษฎรในปัจจุบัน

ขณะที่ สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2014) อธิการบดีมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ เมื่อครั้งเป็นที่ปรึกษา กลุ่ม กปปส. ก็เคยเสนอ โดยโพสต์ในเฟสบุ๊กส่วนตัวของท่าน ใช้ชื่อว่า Prof. Sombat Thamrongthanyawong, Ph.D ได้อธิบายหลักการ หลักหนึ่งคนหนึ่งเสียง (One Man One Vote) ว่า “หลักการ 1 คน 1 เสียง ไม่เหมาะที่จะใช้กับสังคมไทย”

หากเชื่อในทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองที่มองว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องมือของชนชั้นนำเพื่อใช้ประโยชน์ในการครอบงำทางอุดมการณ์วิธีที่ชนชั้นนำเคลื่อนไหว มักจะใช้เครื่องมือของสื่อสารมวลชนในหลากหลายรูปแบบ เพื่อชี้นำอุดมการณ์ต่าง ๆ ให้แก่สังคม มีการศึกษาของสมพงษ์ จิตระดับ (2550) พบว่ารายการโทรทัศน์เผยแพร่เศรษฐกิจพอเพียงสู่เยาวชนได้มากที่สุด คือ 31.14% รองลงมาคือ ครู อาจารย์ 26.35% อินเทอร์เน็ต 10.78% พ่อแม่ และคนในครอบครัว 9.58% ตามสถิติดังกล่าว มีการอธิบายอย่างมีนัยว่า โทรทัศน์กลายเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของคนไทยในแทบทุกเรื่อง ไม่เฉพาะแค่เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

ประจักษ์ ก้องกีรติ (2561) ให้ความเห็นในเรื่องเกี่ยวกับวาทกรรมโง่ จน เจ็บว่า “หลัง 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 เมื่อสังคมไทยปรับตัวเข้าสู่ยุคประชาธิปไตยแบบครึ่งใบ การเลือกตั้งเริ่มนำมาใช้เป็นวิถีทางขึ้นสู่อำนาจอย่างต่อเนื่องมากขึ้น แนวคิดคนไม่เท่ากันจึงถูกนำมาดัดแปลงและผลิตซ้ำจนกลายเป็นวาทกรรมเรื่อง “โง่ จน เจ็บ”

ไม่เพียงแต่เท่านั้น วาทกรรม “โง่ จน เจ็บ” ถูกผลิตซ้ำจากชนชั้นกลาง ด้วยวัตถุประสงค์ที่มีความหลากหลาย แต่ที่สำคัญ คือ การได้แสดงออกถึงความเป็นผู้ให้ที่ใจดี มีเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ ผ่านการทำบุญ ทำทาน โปรดสัตว์ที่ทุกข์ยาก เพื่อมีความต้องการเอาความอยู่ดีกินดี มีฐานะทางสังคมที่ดี ความเป็นชนชั้นกลางในเมือง ไปตั้งมาตรฐานว่า ความเป็นอยู่ที่ดีต้องเป็นอย่างไร ภาพของความยากจนชั้นแค้นของชาวเขา ชนบทที่ห่างไกล เป็นโอกาสที่ดีของการทำโครงการรับผิดชอบต่อสังคมหรือที่เรียกเท่ ๆ ว่า CSR ของหน่วยงานราชการหรือภาคเอกชน เพื่อประโยชน์ในการเสริมสร้างภาพลักษณ์ขององค์กร

ลดหย่อนภาษี และการได้ใช้ชีวิตแบบชาวชนบทตามความฝันอันโรแมนติกของชนชั้นกลาง เมื่อได้เข้าไปยัง ชนบทสิ่งที่คนในเมืองทำคือ กางเต็นท์ ดริปปากาแฟจากหม้อต้มที่เตรียมไปจากบ้าน แก้วด้วยทะเลหมอก ยามเช้า แถมยังได้ทำความดี (จากการเอาของไปบริจาค ถ่ายรูป کودکانเด็กชาวเขา) เพื่อเป็นบุญบารมีที่ พยายามสั่งสมให้ได้รับความชื่นชมในนามของ “คนดี” ในแบบเดียวกับศาสนาที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการ กลบเกลื่อนความผิด ชุบตัวทางศีลธรรม หรือใช้สร้างความน่าเชื่อถือ ความน่าไว้วางใจ เพื่อหลอกหลวงผู้อื่นผ่าน ทัศนคติที่ว่า ผู้ที่เคร่งครัดย่อมเป็นคนดีมีศีลธรรมสูงกว่าผู้อื่นเสมอ (Xygalatas, 2017)

ในมุมมองกลับกัน หากชนชั้นกลางคิดว่าชาวเขา หรือชนกลุ่มน้อยบริเวณตะเข็บชายแดนที่ไม่ได้มี ความเกี่ยวข้องกับ การไปแจกผ้าห่ม เลี้ยงอาหาร สร้างโรงเรียน หรือได้ไปแสดง “บุญทาน” ก็จะถูกเหมา รวมว่า พวกเขาเหล่านั้น เป็นผู้ร้ายค้ายาเสพติด สถานที่เหล่านั้นเป็นแหล่งผลิตยาเสพติดขนาดใหญ่ เป็นผู้ เผลาป่า เหตุแห่งการทำให้เกิดไฟไหม้ป่า ทำไร่เลื่อนลอยเหตุแห่งภูเขาหัวโล้น (คำ ผกา, 2564)

สรุปและอภิปรายผล

คนชนบทมีสิทธิที่จะได้รับความเจริญในแง่วัตถุ โดยคนชั้นกลางในเมืองไม่ต้องไปอธิบายหรือสร้าง วาทกรรมต่อความเจริญที่พวกเขาไม่มีสิทธิที่จะได้รับหรือเข้าถึงว่าเป็น “ความเสื่อมถอยของวัฒนธรรม ดั้งเดิม” อย่างเช่น ชนเผ่าซาไกซึ่งทุกวันนี้ นุ่งกางเกงยีนส์แทนการนุ่งผ้าสีแดง ซีมอเตอร์ไซด์เป็นพาหนะที่ ใช้ในการเดินทางแทนการเดินเท้า หรือชนเผ่าผีตองเหลือง ในพื้นที่จังหวัดตาก มีเสื้อผ้าแบบคนในเมือง แทนการนุ่งลมห่มผ้าหรือห่อหุ้มร่างกายด้วยใบตอง คนชั้นกลางไม่มีสิทธิไปห้ามมิให้พวกเขาเข้าถึงความ เจริญดังกล่าว เพราะเพียงแค่เพื่อตอบสนองความโรแมนติกต่อวิถีชีวิตชนบทที่ต้องเรียบง่าย ยากจน สิ่ง ที่คนชั้นกลางควรคำนึงให้มากกว่าการบริจาคของ หรือการทำ CSR ทั้งปวง คือการสนใจในสถานะแห่งการ เป็นพลเมืองหรือ สิทธิของการเป็นพลเมืองไทย ความชัดเจนในการถือครองที่ดิน หรือการมีส่วนร่วมใน การจัดการทรัพยากรที่พวกเขาควรมีสิทธิร่วมในการตัดสินใจมากกว่า

วาทกรรมความพอเพียงจากคนชั้นกลางในเมือง ถูกแปรสภาพให้เป็นนโยบายประชานิยมของ หลาย ๆ รัฐบาล เพื่อตอบโจทย์ปัญหาที่ยิ่งใหญ่กับแนวคิด “โง่ จน เจ็บ” ของคนชนบท เมื่อเศรษฐกิจ พอเพียงเริ่มเข้ามามีบทบาทในเชิงลึกของทุกภาคส่วน แต่ไม่มีบุคคลหรือหน่วยงานใดที่ออกมาพูดถึง เศรษฐกิจพอเพียงในแง่ของการปรับใช้จริงในโลกของทุนนิยม ซึ่งไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า ทุนคือสิ่งที่หล่อ เลี้ยงผู้คนและความเป็นอยู่ที่ดี การวิพากษ์วิจารณ์หลักการเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการนำไปพัฒนาแนวคิด หรือการปรับใช้ จึงเป็นไปได้ยาก เพราะจะไปกระทบกระเทือนความรู้สึกของผู้คนในสังคม เนื่องด้วย เศรษฐกิจพอเพียงถูกนำไปผูกกับสถาบันกษัตริย์ในแง่ของบุคคลต้นแบบ เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นเสมือน เหยี่ยวคู่กันเดียว ที่ได้รับแต่การยกย่องสรรเสริญ ขาดการวิพากษ์ข้อเสีย จึงอาจจะทำให้ไม่เกิดการพัฒนา อย่างแท้จริง

เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นเหมือนฟันเฟืองชิ้นใหญ่ ที่ถูกนำมาใช้และให้ความสำคัญแทนที่กลจักรชนิดอื่น โดยที่ยังไม่ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ และไม่มีใครรู้จักวิธีใช้ และทางออกเพื่อจะทำเศรษฐกิจพอเพียงเป็นทางรอด ที่พึ่งของสังคมอย่างแท้จริง จึงยังต้องควรมีการนำหลักการมาถกเถียง วิพากษ์อย่างเปิดเผย เพื่อพิสูจน์ว่า แท้จริงแล้วเศรษฐกิจเป็นความหวังของสังคมในการที่สามารถพึ่งตนเองและอยู่รอดที่จะปรับตัวเข้ากับสังคมทุนนิยมได้อย่างไม่ขัดข้อง หามิใช่แค่เป็นเพียงวาทกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการไร้สาระของชนชั้นกลางในเมืองเท่านั้น ความพอเพียงนิยมก็เป็นเพียงการช่วงชิงการนิยามวาทกรรม เพื่ออธิบายสถานการณ์ที่ดำรงอยู่ และทำให้คนพึงพอใจกับสภาพชีวิตในขณะนั้น และคนที่ได้ประโยชน์จากวาทกรรมดังกล่าว คือ คนที่ไม่มีปัญหาความยากจน และไม่มีปัญหากับความไม่พอเพียงรูปแบบดังกล่าว อาจจะไม่ใช่เป็นเรื่องการใช้ชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง แต่อาจจะเป็นแค่เพียงวิถีชีวิตวัยรุ่นอเมริกัน (Hippies) ยุคทศวรรษ 1960s ที่ต่อต้านค่านิยมหลักของความเป็นชนชั้นกลางอเมริกัน (American Dream) เท่านั้นเอง

เอกสารอ้างอิง

- แก่งกิจ กิตติเรียงลาภ และธเนศ วงศ์ยานนาวา. (2019). *Talk: สหวิทยาการขาด ๆ เกิน ๆ : แตกต่างแต่ไม่หลากหลาย_EYP #4* <https://www.youtube.com/watch?v=6ig-W1MW4fc&t=8s> เข้าถึงเมื่อ 21 มกราคม 2564.
- คำ ผกา. (2564). *คนขึ้นอก*. มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 15 - 21 มกราคม.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2560). *วาทกรรมการพัฒนา : ความรู้ ความจริง เอกลักษณะ และความเป็นอื่น*. กรุงเทพมหานคร : วิชาษา
- ทิมข่าวการเมือง. (2561). *เรื่องจากปก*. โลกวันนี้วันสุข ฉบับที่ 657 วันที่ 23-30 มีนาคม.
- ธเนศ วงศ์ยานนาวา.(2564) *Read Me vol 49: คู่กับ ธเนศ วงศ์ยานนาวา* <https://www.youtube.com/watch?v=6aJCAJi-Z4g> เข้าถึงเมื่อ 18 มกราคม 2564.
- นิตี เอียวศรีวงศ์. (2563). *โลกพระศรีอารีย์เอไอ*. มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 24 - 30 มกราคม.
- นครินทร์ กิ่งศักดิ์. (2013). เพลง ภูมิแพ้กกรุงเทพ. Genie Record. <https://www.youtube.com/watch?v=9Ask08OjE50> เข้าถึงเมื่อ 29 มกราคม 2564.
- บุญทัน ดอกไธสง. (2553). *ขอบข่ายรัฐประศาสนศาสตร์ยุคโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพมหานคร : ปัญญาชน.
- ประชาชาติธุรกิจ. (2564). *เราชนะ ไม่โอนเงินสด “อาคม” แจงเหตุผล ชาวเน็ตไม่ปลื้ม*. https://www.prachachat.net/politics/news597397?fbclid=IwAR36XKQ_V7KiejOPCSL1r8wWSqxvf3X-_xtjEzLnVcCT59dQjzcl8x5S44g. เข้าถึงเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2564.
- พนารัช ปรีดากรณ์. (2552). *เศรษฐกิจพอเพียง: การเปิดพื้นที่ โดยการวิเคราะห์วาทกรรม*. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ปีที่ 29 ฉบับที่ 3 เดือนกรกฎาคม - กันยายน. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.*

- ยงยุทธ ทองกองทุน. (2009). *ความจำสั้น แต่รักฉันยาว*. https://th.wikipedia.org/wiki/ความจำสั้น_แต่รักฉันยาว. เข้าถึงเมื่อ 20 มกราคม 2564.
- ศิริพร ปริญาเมธีกุล. (2556). วากรรมเศรษฐกิจพอเพียงในสื่อมวลชนไทย. *วารสารภาษาและภาษาศาสตร์ ปีที่ 31 ฉบับที่ 2 มกราคม – มิถุนายน*.
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2550). *การเข้าถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กและเยาวชน*. คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2014). *หลักหนึ่งคนหนึ่งเสียง (One Man One Vote)*. <https://www.facebook.com/Prof.SombatThamrongthanyawong/posts/757215247652802/> เข้าถึงเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2564.
- สุรสม กฤษณะจู่ทะ.(2550) .มอง “พอเพียงนิยมแล้วอ่อนดื้อวัฒนธรรมกระฎุมพีไทย” <https://prachatai.com/journal/2007/12/15085> เข้าถึงเมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2564.
- อมร รักษาสัตย์. (2548). *การพัฒนานโยบาย*. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิต พัฒนบริหารศาสตร์.
- อาทิตย์ อุไรรัตน์. (2548). *บทบาทข้าราชการในการกำหนดนโยบาย* เอกสารประกอบการสอนชุดวิชา นโยบาย สาธารณะและการวางแผน หน่วยที่ ๑ นโยบายสาธารณะ. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Considine, M. (2005). *Making public policy: Institutions, actors, strategies*. Cambridge, MA : Policy Press.
- Easton, D. (1953). *The Political System: An Inquiry into the State of Political Science*. New York: Alfred A. Knopf.
- Lucas, Robert E., Jr. (2002). *Lectures on Economic Growth*. Cambridge: Harvard University Press. pp. 109–10.
- Sharkansky, I. (1970). *Policy Analysis in Political Science*. Chicago: Markham.
- Thomas R. Dye. (1984). *Understanding Public Policy*. 3 rd ed. Englewood Cliffs. New Jersey: Prentice –Hall.
- Tonkit. (2019). Romanticism แนวคิดแห่งความเพ้อฝัน จินตนาการ และชาตินิยม. <https://tonkit360.com/44996>. เข้าถึงเมื่อ 19 มกราคม 2564
- Voice Online. (2013). 'ต้น จิตภัสร์' ย้ำ ต้องสอนประชาธิปไตยคนชนบท. <https://www.voicetv.co.th/read/91266>. เข้าถึงเมื่อ 30 มกราคม 2564.
- Wellington, J. (2000). *Education Research: Contemporary Issues and Practical Approaches*. London: Continuum.

Xygalatas, D. (2017). *Are religious people more moral?*. <https://theconversation.com/are-religious-people-more-moral-84560?fbclid=IwAR0zJ9NvY2gHXrgklDYV9QTTThLjUhZHy05C1R6nfuq10C8jJxS4oh72Dyw>. เข้าถึงเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2564.